

DEĞİŞİM ÇAĞINDA AVRUPA VE OSMANLI - I

AVRUPA'DA DEĞİŞİM ÇAĞI

Katolik Kilisesinden Alternatif Dünya Tasavvuruna

- ✓ Avrupa'da meydana gelen Kavimler Göçü'nün etkisiyle Roma İmparatorluğu önce ikiye ayrılmış (395) ardından da Batı Roma İmparatorluğu yıkılmıştır (476). Bu durum, Avrupa'da Antik Çağ kültürünün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Bu dönemde devreye giren kilise, Avrupa'da Antik Çağ'a ait kültürel değerleri kurtarmıştır.
- ✓ Din, barbar kavimler arasında antik bilimi benimsemeye bir araç olarak ortaya çıkmıştır. Kültürel değerleri olmayan barbar kavimler, kilise aracılığıyla eski dünya kültürüne ait öğelerle tanışmışlardır.

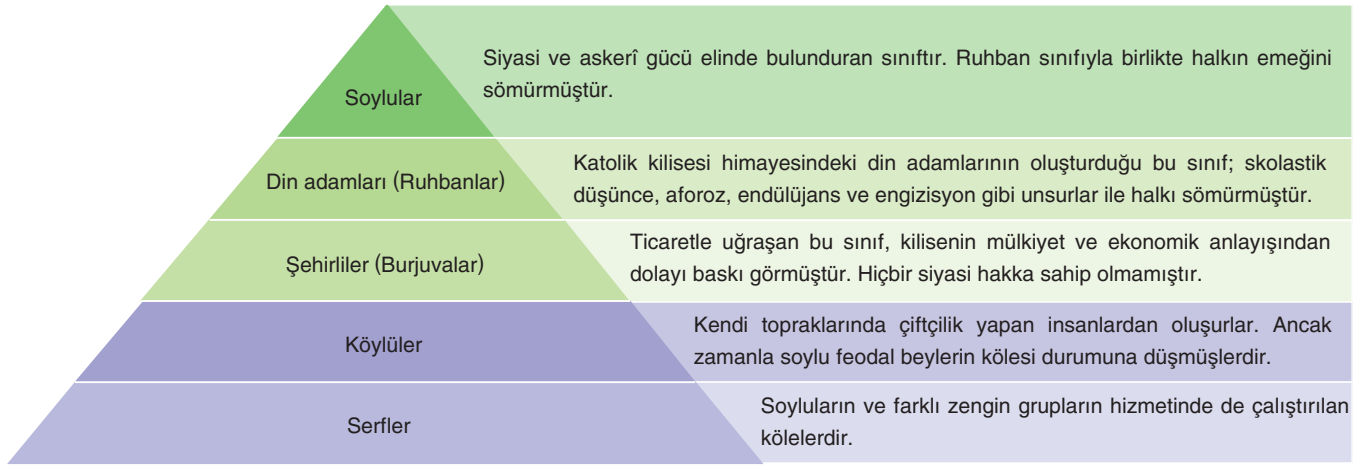
DİFnot

- ✓ Orta Çağ'da; toplumlar din eksenli ortamda yaşadığı için bilimsel çalışmalar, kilisenin ve din adamlarının baskısı nedeniyle ilerleyemiyordu. Aristo'ya göre tanrılar, gökyüzünde yaşadığı için gökyüzü mükemmel bir yapıya sahipti. Kilise, bu düşünceleri sahiplendiği için Avrupa'da astronomi XVI. yüzyıla kadar gelişmemiştir.
- ✓ Bu dönemde kilise, kültürü yaşatırken sadece kendine uygun bulduğu ve müsaade ettiği düşüncelere sahip çıkmıştır. Kilise, kendi değerleriyle çelişen düşünceleri ise reddetmiştir. Bu durum, Avrupa'da bağnaz düşüncenin sembolü olan skolastik felsefenin güçlenmesini sağlamıştır.
- ✓ Katolik kilisesi, eğitim ve öğretim faaliyetlerini de tekeline alarak kendi düşünce sistemini oluşturmaya çalışmıştır.
- ✓ Kilise kendi düşünce sistemine karşı gelen gruplar olursa elindeki aforoz ve enterdi yetkilerini kullanarak bu grupları dışlamıştır. Katolik kilisesinin bu uygulamaları daha sonra Avrupa'da var olan sınıf ayrımını daha da derinleştirerek toplumsal çatışmaları artırmıştır.

Avrupa'da Toplumsal Sınıf ve Feodal Düzen

- ✓ Kavimler Göçü'nün ardından Roma İmparatorluğu, önce Batı ve Doğu Roma olmak üzere ikiye ayrılmış sonra da Batı Roma İmparatorluğu yıkılmıştır. Yıkılan Batı Roma İmparatorluğu topraklarında feodal düzen ortaya çıkmıştır.
- ✓ Feodal sistemle birlikte,
 - Avrupa'da siyasi birlik bozulmuştur.
 - Tam bir siyasi birliği olmadığı küçük devletçikler kurulmuştur.
 - Krallara ait ordunun dışında feodal beyler kendilerine ait ordular kurmuştur.
 - Toplumdaki sınıf ayrımı derinleşmiştir.
 - Hukuk birliği kalmamıştır.

Feodal Düzen'de Toplumsal Sınıflar

DİFnot

- ✓ Feodal düzenin zayıflamasında ve sona ermesinde;
 - Haçlı Seferlerine katılan birçok soylunun toprağına geri dönememesi,
 - İngiltere ve Fransa arasında yaşanan Yüzyıl Savaşlarının feodal beyleri yıpratması,
 - İstanbul'un Fethi sırasında kullanılan top teknolojisinin yaygınlaşması,
 - Coğrafi Keşiflerle birlikte toprak ekonomisinden ticaret ve para ekonomisine geçilmesi,
 - Rönesans ve Reform hareketlerinin feodal toplum düzenini sarsması,
 - Sanayi Devrimi ile köyden kente göçlerin yaşanması
 durumları etkili olmuştur.

Rönesans Hareketleri

- ✓ XV. yüzyılda önce İtalya'da daha sonra da diğer Avrupa ülkelerinde ortaya çıkan İlk Çağ'ın klasik kültür ve sanatına dayalı bilim ve sanat akımına **Rönesans** denir.
- ✓ Rönesans Hareketleri, önce edebiyat alanında daha sonra da güzel sanatlar alanında ortaya çıkmıştır.
- ✓ Rönesans'ın ortaya çıkmasında en temel etken, din temelli baskıcı düşüncüyü ortadan kaldırmaktır.

Rönesans'ın Nedenleri

- ✓ Coğrafi Keşiflerle birlikte Avrupa'nın zenginleşmesi ve ortaya çıkan mesen sınıfının sanat ve sanatçıyı desteklemesi
- ✓ Katolik kilisesinin eski gücünü kaybetmesi
- ✓ Kâğıt ve matbaanın yaygın kullanımı sonucu yeni düşüncelerin halka hızla yayılması
- ✓ Eski Yunan, Roma ve İslam medeniyetine ait eserlerin incelenip Latinceye çevrilmesi

DİFnot

- ✓ Avrupa'da Rönesans Hareketlerinin önce İtalya'da başlamasında İtalya'nın;
 - İslam uygarlıklarıyla yakın ilişki içerisinde olması,
 - İtalyan şehir devletlerinin ticaretle zenginleşmesi,
 - farklı uygarlıklarla sürekli etkileşim hâlinde olması,
 - bölgede siyasi birlikteliğin olmaması,
 - her yıl papayı milyonlarca kişinin ziyaret etmesiyle bilimsel sohbetlerin yapılması
 faktörleri etkili olmuştur.

- ✓ Rönesans'ın etkisiyle Avrupa'da,
 - Skolastik felsefe yıkılmıştır.
 - Özgür düşüncenin temelleri atılmıştır.
 - İnsanı merkeze alan hümanist felsefe gelişmiştir.
 - Bilim, sanat ve edebiyat gelişmiştir.
 - Deney ve gözlem ön plana çıkmıştır.
 - Kilisenin otoritesi zayıflamıştır.
 - Reform Hareketleri başlamıştır.

DİFnot

Osmanlı Devleti, Rönesans Hareketlerinin yaşandığı XVI. yüzyılda mimari, bilim ve teknik alanlarında Avrupa'nın daha ilerisindeydi. Bu nedenle Osmanlı Devleti, Avrupa'da yaşanan bu gelişmelerden yararlanmaya ihtiyaç duymamıştır. Ancak Avrupa ulusları, Rönesans'ın etkisiyle bilim ve teknik alanında Osmanlı Devleti'nin önüne geçmişlerdir. Bu durum, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'nın gerisinde kalmasında etkili olmuştur.

Reform Hareketleri

- ✓ XVI. yüzyılda Avrupa'da başlayan dinî alandaki düzenlemeleri kapsayan gelişmelere **Reform** denir. İlk olarak Almanya'da başlayan Reform Hareketleri, kısa sürede bütün Avrupa'ya yayılmıştır.

Reform'un Nedenleri

- ✓ Katolik kilisesinin kendi çıkarlarına göre hareket etmesi
- ✓ Rönesans'ın etkisiyle hümanist ve özgürlükçü düşüncelerin yaygınlaşması, skolastik felsefenin yıkılması
- ✓ İncil'in ulusal dillere çevrilmesi
- ✓ Katolik kilisesinin aforoz, enterdi, engizisyon, endüljans ile dinî duyguları kötüye kullanması
- ✓ Kilisenin zenginleşmesi, halkın sefalet içerisinde olması
- ✓ Kâğıt ve matbaanın yaygınlaşması

- ✓ Reform Hareketlerini ilk olarak Alman ilahiyat Profesörü başlatmıştır. Martin Luther, Katolik kilisesinin uygulamalarına karşı Wittenberg Bildirisi'ni yayımlamıştır. Bu bildiri, Katolik kilisesine o döneme kadar yapılan en ağır eleştirisi olmuştur.

DİFnot

Martin Luther, Wittenberg Bildirisi'nde "Tanrı ile kul arasına kimsenin giremeyeceğini, kilisenin kimsenin günahını bağışlayamayacağını, endüljans satan din adamlarının suç işlediğini, öbür dünyada esenliğe kavuşmak için imanın yeterli olacağını" vurgulamıştır. Ayrıca papaz Calven kurduğu Kalvenizm adlı mezheple Fransa'da Reform Hareketlerini başlatmıştır.

Reform Hareketlerinin Sonuçları

- ✓ Avrupa'da siyasi, sosyal, ekonomik dengeler değişime uğramıştır.
- ✓ Eğitim, kilisenin elinden alınarak eğitimde laikleşme sağlanmıştır.
- ✓ Bilimsel çalışmalar hız kazanmıştır.
- ✓ Avrupa'da mezhep birliği bozulmuştur. Almanya'da Protestanlık, Fransa'da Kalvenizm, İngiltere'de Anglikanizm, İskoçya'da Presbiteryenlik gibi yeni mezhepler doğmuştur.
- ✓ Kilisenin ekonomik kaynaklarına el konulmuştur.
- ✓ Avrupa'da uzun yıllar devam eden mezhep savaşları yaşanmıştır.

DİFnot

Protestanlaşma, XVI. yüzyılda Reform Hareketlerine dayanan ve farklı kiliselerden oluşan Hristiyanlık'taki yeni bir yaklaşımdır. Bu tabir ilk defa, Lutherileri tarif etmek için "Roma Katolik Kilisesi" tarafından kullanılmıştır.

- ✓ Reform Hareketlerinin etkisiyle papaya duyulan güven sarsılmış; dinin siyasi, ekonomi, hukuk, eğitim ve toplumsal alanlarındaki otoritesi sorgulanmaya başlanmıştır. Bu durum, seküler anlayışın güçlenmesine ortam hazırlamıştır.

DİFnot

Sekülerizm: Dünyevi konularda dinî otoriteyi reddeden bir anlayıştır. Fransız İhtilali sonrası laiklik olarak din ve devlet işlerinin birbirinden ayrıldığı ve dini, kişinin vicdanına bırakan bir anlayış olarak gelişme göstermiştir.

Coğrafi Keşiflerin Avrupa'ya Ekonomik ve Sosyal Etkisi

- ✓ Coğrafi Keşiflerle birlikte Avrupa'ya bol miktarda ürün ve değerli maden akışı olmuştur. Bu durumun etkisiyle Avrupa'nın ekonomik ve sosyal yapısı da değişmeye başlamıştır.
- ✓ Ekonomik değişim aşağıdaki gibi olmuştur.
 - Toprağa dayalı olan feodal düzen yerine ticarete dayanan merkantilist düzen gelişmiştir.
 - Uluslararası ticaret gelişmiş ve devletler zenginleşmiştir.
 - Devletler, siyasi güçlerini toprak yerine paraya dayandırmıştır.

DİFnot

Merkantilizm: Ekonomik gücün ticaret ve paraya dayandığı bu sistemde devletlerin hazinesini değerli madenlerle doldurmasını savunmuştur.

- ✓ Toplumsal değişim aşağıdaki gibi olmuştur.
 - Ekonominin toprak yerine ticarete dayanması, burjuva sınıfının saygınlığının artmasına ortam hazırlamıştır.
 - Coğrafi Keşiflerle birlikte Avrupa'da önce toplumsal refah sonra nüfus artmıştır. Bu da beraberinde köyden kente göçü hızlandırmış ve şehir kültürünü geliştirmiştir.

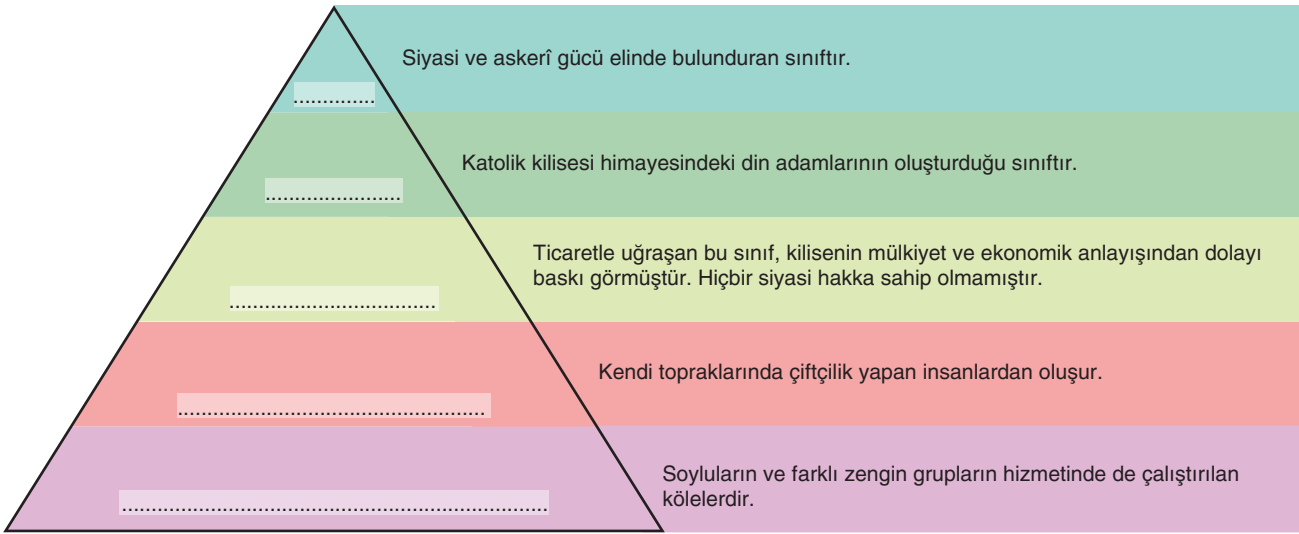

ETKİNLİK-1

a. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun bilgilerle doldurunuz.

1. Katolik kilisesi İmparatorluğu'nun yıkılması ile birlikte siyasi, askerî ve ekonomik güç kazanarak Avrupa'nın büyük bir kısmında etkili olmuştur.
2. Katolik kilisesi, Orta Çağ boyunca Hristiyan toplum üzerinde (dinden çıkarma), (günahları bağışlama) ve (yargılama) yetkileri ile kontrol sağlamıştır.
3. Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması üzerine Avrupa'da ekonomi, siyasi ve toplumsal yapıyı etkileyen düzen gelişme göstermiştir.
4. Rönesans Hareketi'nin hazırladığı özgür düşünce sayesinde skolastik felsefe önemini kaybederken felsefe gelişme göstermiştir.
5. Reform Hareketleriyle birlikte dünyevi konularda dinî otoriteyi reddeden anlayışı önem kazanmıştır.
6. Coğrafi Keşiflerle birlikte ekonomik gücün ticaret ve paraya dayandığı anlayışı gelişme göstermiştir. Bu anlayışa göre bir devletin gücü ve zenginliği, hazinesindeki değerli maden bolluğuna bağlı kabul edilmiştir.

b. Avrupa toplum yapısını gösteren aşağıdaki piramitte tanımların ifade ettiği toplumsal sınıfları yazınız.

c. Aşağıdaki ifadeleri "Doğru (D)-Yanlış (Y)" olarak değerlendiriniz.

1.	Rönesans Hareketi, İtalya'da mesen ailesinin desteklediği hümanist sanatçılar tarafından başlatılmıştır.	☐
2.	Coğrafi Keşifler, Avrupa'da feodal düzenin güç kazanmasına neden olmuştur.	☐
3.	Reform Hareketi, Katolik kilisesindeki bozulmaları eleştiren Martin Luther tarafından başlatılmıştır.	☐
4.	Avrupa'da Coğrafi Keşifler sonrası burjuva sınıfı güç kazanmıştır.	☐
5.	Reform Hareketi sonrası Katolik-Ortodoks mezhep ayrılığı başlamıştır.	☐
6.	Rönesans ve Reform hareketleri, matbaa teknolojisi sayesinde tüm Avrupa'ya yayılabilmektedir.	☐

1. Avrupa'da siyasi ve askerî gücü elinde bulunduran, toprağın mülkiyetine veya imtiyazına sahip olan senyörler (soylu) sınıfı ile bu sınıfa bağlı kölelerin oluşturduğu idari düzene "feodalite" denir.

Buna göre feodal düzen hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Temeli sosyal eşitsizliğe dayanır.
- B) Sınıflı bir toplum yapısı ortaya çıkarmıştır.
- C) Merkezîyetçi bir yapı yoktur.
- D) Sosyal kargaşayı tetiklemiştir.
- E) Coğrafi Keşiflerle birlikte tamamen yıkılmıştır.

2. Kavimler Göçü'nün ardından Roma Katolik kilisesi, eğitim ve öğretimi tekeline aldığından bütün bilimsel gelişmeler kilisenin kontrolü altına girmiştir.

Bu durumun Avrupa'da;

- I. serbest düşünce ortamının oluşmaması,
- II. Hristiyanlığın farklı toplumlara yayılamaması,
- III. bilimsel çalışmaların yapılamaması

gelişmelerinden hangilerine ortam hazırladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) II ve III

3. Orta Çağ Avrupası'nda toprakların mülkiyeti, soyluların elinde toplanmıştır.

Bu durumun ortaya çıkardığı en temel sorun aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kapalı bir ekonomik modelin izlenmesi
- B) Gelir dağılımında adaletsizliğin yaşanması
- C) Bilimsel çalışmaların sınırlı kalması
- D) Özel mülkiyet anlayışının gelişmesi
- E) Ticaretin geri kalması

4. Avrupa'da bilim, sanat ve edebiyat alanlarında yeni bir dünya görüşü ortaya çıkmıştır. Skolastik düşünce yıkılmış ve özgür düşünce yayılmıştır. Doğa alanları ve insan vücudu hakkında yeni bilgilere ulaşılmış ve kilise; eğitim, bilim ve sanat üzerindeki gücünü kaybetmiştir.

Bu gelişmeler aşağıdakilerin hangisinden sonra ortaya çıkmıştır?

- A) Coğrafi Keşifler
- B) Kavimler Göçü
- C) Reform Hareketleri
- D) Rönesans Hareketleri
- E) Fransız İhtilali

5. Avrupa'da meydana gelen;

- I. Rönesans Hareketleri,
- II. Coğrafi Keşifler,
- III. Reform Hareketleri

gelişmelerinden hangilerinin bilimsel düşüncenin gelişimine katkı sağladığı savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

6. Rönesans Hareketlerinin başlamasında ve kısa sürede bütün Avrupa'ya yayılmasında etkili olan gerekçeler arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Kâğıdın ucuzlamasıyla matbaanın yaygın olarak kullanılması
- B) Antik Çağ'a ait eserlerin incelenmesi
- C) Kiliseye duyulan güvenin azalması
- D) Avrupa'da mezhep birliğinin bozulması
- E) Yetenekli bilim insanı ve sanatçıların yetişmesi

7. Coğrafi Keşiflerin ardından Avrupa'da ortaya çıkan mesen sınıfı aşağıdaki gruplardan hangisine maddi destekte bulunarak gelişmesine olanak sağlamıştır?

- A) Rahipler B) Soylular C) Sanatçılar
D) Askerler E) Tüccarlar

8. Rönesans Hareketlerinin İtalya'da başlamasında etkili olan;

- I. İslam medeniyet havzasına yakın olması,
II. Akdeniz'in ortasında olması,
III. Bizanslı aydınların İtalya'ya sığınması

nedenlerinden hangilerinin İtalya'nın jeopolitik konumu ile ilgili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

9. XVI. yüzyılda Avrupa'da yaşanan Reform Hareketlerinin aşağıdaki devletlerden hangisinin siyasetini olumlu yönde etkilediği söylenebilir?

- A) Osmanlı B) Fransa C) İngiltere
D) Venedik E) Almanya

10. Rasyonalizm; gerçeklerle ilgisi kopmuş birtakım dogmatik düşünce kalıplarının içine hapsolmeden sorunları akla, mantığa ve gerçeğe uygun çözümler aramaya denir.

Buna göre Avrupa'da rasyonalizm akımının güçlenmesinde;

- I. Rönesans Hareketleri,
II. Kavimler Göçü,
III. Reform Hareketleri

gelişmelerinden hangilerinin etkisinden söz edilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

11. • Dinin eğitim ve öğretim üzerindeki etkisi sona ermiştir.
• Protestanlık, Kalvenizm, Anglikanizm gibi yeni mezhepler ortaya çıkmıştır.
• Kilisenin mallarına el konmuştur.

Reform Hareketlerinin bu sonuçlarına bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Kilisenin ekonomik gücü azalmıştır.
B) Avrupa'da dinî alanda düşünce birliği kalmamıştır.
C) Avrupa'da laik eğitim kurumları ortaya çıkmıştır.
D) Özgür düşüncenin önü açılmıştır.
E) Avrupa'da okuma ve yazma bilmeyen kalmamıştır.

12. "Tanrı ile kul arasına kimse giremez. Kilisenin insanların günahını bağışlama gibi bir yetkisi yoktur. Bu düşüncelere sahip din adamları suç işlemektedir." diyerek Avrupa'da Reform Hareketlerine öncülük yapan düşünür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erasmus B) Calven
C) Montaigne D) Copernicus
E) Martin Luther

1066507

ÖĞRENCİ NO		YANITLAR	
1	0 0 0 0 0 0	1	A B C D E
2	0 1 1 1 1 1	2	A B C D E
3	2 2 2 2 2 2	3	A B C D E
4	3 3 3 3 3 3	4	A B C D E
5	4 4 4 4 4 4	5	A B C D E
6	5 5 5 5 5 5	6	A B C D E
7	6 6 6 6 6 6	7	A B C D E
8	7 7 7 7 7 7	8	A B C D E
9	8 8 8 8 8 8	9	A B C D E
10	9 9 9 9 9 9	10	A B C D E

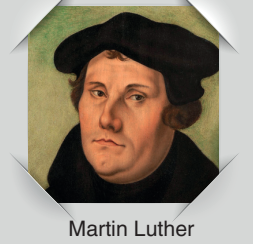
AVRUPA'DA DİN SAVAŞLARINDAN MODERN DEVLETE

Otuz Yıl Savaşları (1618-1648)

- ✓ Almanya'da başlayıp tüm Avrupa'ya yayılan Reform Hareketleri, Otuz Yıl (mezhep) Savaşlarının başlamasında etkili olmuştur. Bu uzun süreli savaşların ardından Avrupa'da dengeler değişmiş, Roma-Vatikan merkezli birleşik Avrupa yerini ulus devletlerin kurulduğu bölünmüş bir Avrupa'ya bırakmıştır.

Otuz Yıl Savaşları Öncesi Avrupa

Reform Hareketleriyle birlikte gücünü kaybeden kilise, Avrupa'da yeni bir mezhep kurmaktan ziyade Katolik kilisesini yeniden yapılandırmaya çalışmıştır. Fakat kilisenin otoritesinden bıkan krallar ve prensler, dinî otoriteyi devlet otoritesinden ayırmak için Protestanlık mezhebini bir dayanak olarak görmüşlerdir. 1555 yılında imzalanan Augsburg Antlaşması ile birlikte Protestanlık mezhebi ve kilisesi Avrupa'da resmen tanınmıştır. Augsburg Antlaşması, Alman prenslerine mezhep seçme özgürlüğü getirmiştir.

Martin Luther

DİFnot

Fransa'da binlerce Kalvenist kıyıma uğrarken Osmanlı Devleti, bu olaya tepki göstererek Fransa'ya verdiği kapitülasyonları kaldıracağını bildirerek olayları protesto etmiştir.

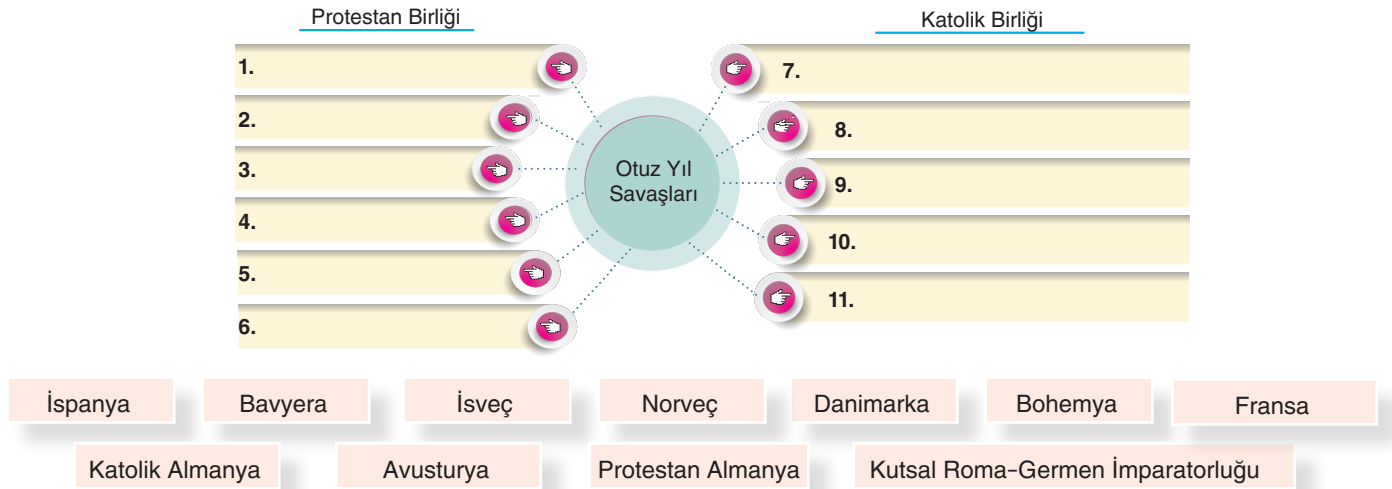
Otuz Yıl Savaşlarının Nedenleri

- ✓ Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun Protestanlığın yayılmasını engellemek istemesi
- ✓ Kilise mallarının Protestan prensler tarafından kamulaştırılması
- ✓ Alman prenslerinin 1555 Antlaşması'nı tanımaması

ETKİNLİK-2

Aşağıdaki devletleri şemada ilgili yerlere yerleştiriniz.

DİFnot

Katolik bir devlet olan Fransa'nın Kutsal Roma-Germen İmparatorluğu'nun güçlenmesini engellemek için Protestanların yanında yer alması, savaşların bir din savaşı olmadığını göstermektedir.

- ✓ 1618 yılında başlayan savaşlar, 1631 yılına kadar Katolikler lehine ilerlemiştir. İsveç'in Kutsal Roma Germen'i yenilgiye uğratmasıyla Protestanlar savaşı lehlerine çevirmeye başlamışlardır. 1648 yılında imzalanan Westphalia Barışı ile Hollanda, İsviçre ve Portekiz bağımsız olmuştur. Uluslararası alanda modern devletler hukukunun temelleri atılmıştır.

Westphalia Barışı'nın Sonuçları

- ✓ Protestanlık, Kalvenizm ve Anglikanizm mezhepleri Katolik mezhebine denk sayılmıştır.
- ✓ Habsburg hanedanlığı gücünü kaybetmiş, Almanya'da yerel hanedanlıklar güçlenmiştir.
- ✓ Prusya'nın temelleri atılmıştır.
- ✓ Avrupa'da ekonomik sıkıntılar ortaya çıkmıştır.
- ✓ Fransa, Avrupa'nın en güçlü devleti hâline gelmiştir.
- ✓ Savaşlara dâhil olmayan İngiltere, Avrupa'da rakibi olan İspanya karşısında güçlenmiştir.
- ✓ Avrupalı krallar kiliselerini "millî" hâle getirmiş ve dini, devlet tekeline alarak mutlak otoritelerini artırmışlardır.
- ✓ bağımsızlığını kazanmıştır.

Westphalia Antlaşması (Temsili)

Westphalia Antlaşması'nın Modern Devletler Hukukuna Etkisi

- ✓ Westphalia Barışı ulus devletlere uluslararası siyasetin nerede olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir. "Westphalia Modeli" olarak da adlandırılan bu modele göre devletler, devletler arası hukukun eşit unsurlarıdır.
- ✓ Devletin kendi halkı üzerindeki etkisi de devletlerin kendi toprakları içinde yetki hakkının mutlak olduğunun kabul edilmesiyle sonuca bağlanmıştır.

DİFnot

Westphalia Antlaşması, 1815 Viyana Antlaşması'na kadar Avrupa kamu hukukunun temeli olmuştur. 1815 Viyana Kongresi'nde uygulanacak olan "Konferans Diplomasisi" için bir esin kaynağı olmuştur.

- ✓ Avrupa'da egemen olan feodal düzen, Westphalia ile ortaya çıkan büyük merkezî devletlerin karşısında otoritesini kaybetmiştir.
- ✓ Birden fazla merkezî gücün ortaya çıkması, iç işlerine karışmama prensibini beraberinde getirmiştir. Bu düzen bugün hâlen geçerliliğini korumaktadır.

DİFnot

Avrupa'da Rönesans ve Reform hareketleriyle başlayan sekülerleşme hareketi, Westphalia Antlaşması ile güç kazanmıştır. Bu gücün sonucunda Katolik kilisesi, otoritesini ciddi oranda kaybetmiştir. Ayrıca bu dönemde Gutenberg'in taşınabilir harflerle baskı yapan matbaayı yapması, bu sürece daha büyük bir hız katmıştır. Avrupa'da XVI. yüzyıldan sonra ateşli silahları etkin olarak kullanan krallar, feodal beyler karşısında önemli bir güç hâline gelmişlerdir.

Avrupa'nın Siyasi, Sosyal ve Ekonomik Dönüşümü

- ✓ Avrupa'da XV. yüzyıldan itibaren yaşanan Coğrafi Keşifler, Rönesans, Reform, Otuz Yıl Savaşları Avrupa'nın siyasi, sosyal ve ekonomik hayatından önemli değişimlere zemin hazırlamıştır.

Siyasi Dönüşüm	• Avrupa'da XVI. yüzyılda yaşanan Reform hareketi Papa'nın siyasi otoriteler üzerindeki etkisini azaltmıştır. Otuz Yıl Savaşları sonrası bu etki tamamen bitmiştir. • Otuz Yıl Savaşları milli monarşilerin Papa'dan bağımsız politikalar izlemesini sağlamıştır. Ulus devlet anlayışı güç kazanmıştır. • Coğrafi Keşiflerin etkisiyle güçlenen sömürgeci devletler önemli zenginliklere ulaşarak güçlü siyasi yapılar oluşturmuştur. Güçlü devlet için hazinenin altın ve gümüşle dolu olması gerekli görülmüştür.
Sosyal Dönüşüm	• Avrupa toplumunda Coğrafi Keşifler ile birlikte refah seviyesi artmış, Reform hareketleri ile kilise baskısı kalkmış, Rönesans ile düşünce yapısı gelişmiştir. • Merkantilist anlayışı benimseyen ülkeler ucuz iş gücü için nüfusun artırılmasına önem vermesi kent nüfusunun artmasına ortam hazırlamıştır.
Ekonomik Dönüşüm	• Coğrafi Keşiflerle birlikte feodal tarım anlayışından ticarete dayanan merkantilist anlayışa geçilmiştir. • Coğrafi Keşifler öncesi ticaret hacmi yerel düzeyde kalan Avrupa'da okyanus limanlarının önem kazandığı uluslararası ticaret gelişmiştir. • Ticari faaliyetlerde ihracatı artıran ithalatı kısıtlayan anlayışla hareket edilmiştir.

1. Yeni Çağ Avrupası'nda ortaya çıkan aşağıdaki gelişmelerden hangisi öncelikli olarak günümüzdeki devletler hukukunun gelişmesinde etkili olmuştur?

- A) Wetsphalia Barışı
- B) Rönesans Hareketleri
- C) Reform Hareketleri
- D) Coğrafi Keşifler
- E) Nante Fermanı

2. Protestanlarla Alman imparatoru arasında yirmi beş yıl süren bir savaş sonrasında 1555'te Augsburg (Ogsburg) Antlaşması imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Protestan mezhebi ve kilisesi Almanya'da resmen tanınmıştır. Augsburg Antlaşması ile Almanya'daki prenslere istediği mezhebi seçme özgürlüğü verilmiş ve Lutherci prenslerle Katolik prensler arasında barış sağlanmaya çalışılmıştır. Halk ise ya bağlı bulunduğu prensin mezhebine girmiş ya da zorunlu olarak göç etmiştir. Protestanlar, bu antlaşma ile önemli haklar elde etmiş ve Katoliklerle eşit konuma gelmiştir. Her ne kadar bu antlaşma, Almanya'daki ayrılıkları sona erdirmeyi amaçlasa da biri Protestan diğeri Katolik olmak üzere iki Almanya'yı ortaya çıkarmıştır.

Bu parçaya göre Augsburg Antlaşması'nın Almanya'da;

- I. çatışmaların derinleşmesi,
- II. dinî özgürlüklerin artması,
- III. Hristiyan nüfusun çoğalması

durumlarından hangilerini ortaya çıkardığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

3. XII. yüzyıldan itibaren İngiltere ve Fransa, Roma hukukuna dayanan bir yönetim mekanizması geliştirmiş ve papalıktan bağımsız hareket etmek istemiştir. Bu da Avrupa'da kilise ile krallık mücadelesini doğurmuştur. Bu mücadelelerde kilise, güç kaybetmeye devam etmiş ve inandırıcılığını yitirmiştir.

Bu durum Avrupa'da aşağıdaki kavramlardan hangisinin telaffuzunu artırmıştır?

- A) Sekülerizm
- B) Monarşi
- C) Liberalizm
- D) Sömürgecilik
- E) Islahat

4. XV. yüzyıldan itibaren halk arasında kiliseye karşı eleştiriler artmaya başlamış ve din temelli siyasi mücadeleler başlamıştır. XVII. yüzyıl ortasına kadar devam eden mücadelelerde Habsburg hanedanı, Avrupa'ya hâkim olma amacına ulaşamamış ve bölgede politik çoğulculuk ege-men olmuştur.

Bu bilgilere göre XVII. yüzyılda Avrupa'da kilise karşısında;

- I. soylular,
- II. burjuvalar,
- III. ruhbanlar

sınıflarından hangilerinin güç kazandığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

5. Avrupa'da Otuz Yıl Savaşları sırasında Katolik olan Fransa, Katoliklere karşı Protestanların yanında yer almıştır.

Buna göre;

- I. Otuz Yıl Savaşlarının sadece bir mezhep çekişmesi olmadığı,
- II. Fransa'nın çıkarlarına göre hareket ettiği,
- III. Avrupa'da iç çatışmaların yaşandığı

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve III
- E) I, II ve III

6. Fransa'da binlerce Kalvenist 1572'de katliama uğrarken Osmanlı Devleti, bu olaya tepki göstererek katliamlara son verilmediği takdirde Fransa'ya tanıdığı kapitülasyonları kaldıracağını bildirmiştir.

Bu duruma göre,

- I. Fransa, kapitülasyon hakkını kaybetmiştir.
- II. Osmanlı Devleti, Fransa'daki olayları protesto etmiştir.
- III. Osmanlı Devleti, dinî çatışmalara kayıtsız kalmamıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

7. Otuz Yıl Savaşları sonunda Fransa artık Avrupa siyasetine yön veren devlet konumuna yükselirken İngiltere de güçlü bir devlet olarak Avrupa'da etkili olmaya başlamıştır. Bazı Avrupa ülkeleri topraklarını genişletirken özellikle Almanya'da gerileme ve iç karışıklıklar başlamıştır.

Buna göre Otuz Yıl Savaşları sonucunda Avrupa'da aşağıdaki devletlerden hangisi Avrupa'yı tek bir imparatorluk çatısı altında birleştirme politikasını gerçekleştirilememiştir?

- A) Lehistan B) İspanya
C) Portekiz D) Kutsal Roma-Germen
E) Rusya

8. I. Copernicus
II. Papaz Kalven
III. Martin Luther

Yukarıdakilerden hangilerinin Avrupa'da dinî değişimlere öncülük ettiği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. Çok taraflı diplomasinin ilk örneği olan Westphalia (Vestfalya) Barışı ile 24 Kasım 1648'de Otuz Yıl Savaşları sona ermiştir. Westphalia Barışı sonrası Fransa ile İspanya 1659'a kadar savaşmaya devam etmiştir. Çünkü XIV. Louis (Lui) reşit olana kadar fiilen Fransa'nın hükümdarı olan Kardinal Mazarin, İspanya tamamen yok edilmeden Fransa'nın rahat edemeyeceğini düşünmüştür. İspanya'nın askerî üstünlüğü ve yeniden büyük imparatorluk kurma hayali bu antlaşmayla sona ermiştir. Westphalia, Alman tarihinde de bir çağın sonu olmuş ve Alman topraklarında Danimarka, İsveç, Fransa gibi yabancı devletlerin müdahil olduğu yeni bir ortam oluşmuştur.

Buna göre Otuz Yıl Savaşları Avrupa'da en çok aşağıdaki alanların hangisinde değişimi ardından getirmiştir?

- A) Siyasi B) Ekonomik
C) Kültürel D) Dinî
E) Diplomasi

10. Westphalia Antlaşması ile;

- I. Protestanlık,
II. Kalvenizm,
III. Ortodoksluk

mezheplerinden hangileri Katolik mezhebine denk sayılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

11. Avrupa'da Westphalia Antlaşması'ndan itibaren ortaya çıkan modern devlet anlayışı ---- devlet ve toplum üzerindeki etkisini azaltmayı esas almıştır.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) kilisenin B) kralın C) halkın
D) burjuvanın E) sarayın

12. "Artık Avrupa'da evrensel imparatorlukların yerini, ulusal krallıklar ve ulus devletleri almıştır."

Ayşen Öğretmen derste verdiği bu bilgiyi aşağıdaki konuların hangisinden sonra dile getirmiştir?

- A) Coğrafi Keşifler
B) Rönesans Hareketleri
C) Reform Hareketleri
D) Westphalia Antlaşması
E) Kavimler Göçü

ÖĞRENCİ NO		YANITLAR	
1	A B C D E	11	A B C D E
2	A B C D E	12	A B C D E
3	A B C D E	13	A B C D E
4	A B C D E	14	A B C D E
5	A B C D E	15	A B C D E
6	A B C D E	16	A B C D E
7	A B C D E	17	A B C D E
8	A B C D E	18	A B C D E
9	A B C D E	19	A B C D E
10	A B C D E	20	A B C D E

BİLİM DEVRİMİ

Hümanist ve Rasyonalist Felsefeler

- ✓ Hümanizma; XV. yüzyıldan sonra Avrupa'da ortaya çıkan, insanı değerli kabul eden, onu her şeyin ölçüsü olarak tanımlayan, insanın doğasını, yeteneklerini sınırlayan veya ilgilerini konu edinen felsefi bir akımdır.
- ✓ Edebiyat, sanat ve bilim alanlarında ortaya çıkan hümanizma akımının temel çabası insana gerçek değerini kazandırmaktır.
- ✓ Bu düşünce akımı, Avrupa'da Rönesans'ın doğmasında etkili olmuştur.
- ✓ Montaigne, Dante, Erasmus, Cervantes bu düşünce akımının en önemli temsilcilerindendir.

Cervantes

Montaigne

- ✓ Bu dönemde ortaya çıkan bir diğer düşünce akımı dadir (akılcılık). Bu düşünce akımı, gerçekle ilgisi olmayan birtakım düşünceleri reddederek mantığa ve akla uygun çözümler aramaktadır. Bu düşünce akımı, zamanla pozitivizm düşüncesini ortaya çıkarmıştır.
- ✓ Pozitivizm; aydınlanmanın temel düşüncesi olan bireysel aklın, doğanın kontrolünün, modernitenin, egemenlik ve hukukun temelini oluşturmuştur.

ÖRNEK-1

Orta Çağ'da, Avrupa'da toplumlar din eksenli ortamlarda yaşadığı için bilimsel çalışmalar, kilisenin ve din adamlarının baskısı nedeniyle ilerleyemiyordu. Ancak Rönesans ve Reform hareketleri sonrası dinin bilim üzerindeki baskısı kırılmıştır.

Buna göre Rönesans ve Reform hareketlerinin bilime;

- laik ilkelerle yapılması,
- rasyonel temellere dayanması,
- eğitimin zorunlu hâle gelmesi

katkılarından hangilerini sağladığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

ÖRNEK-2

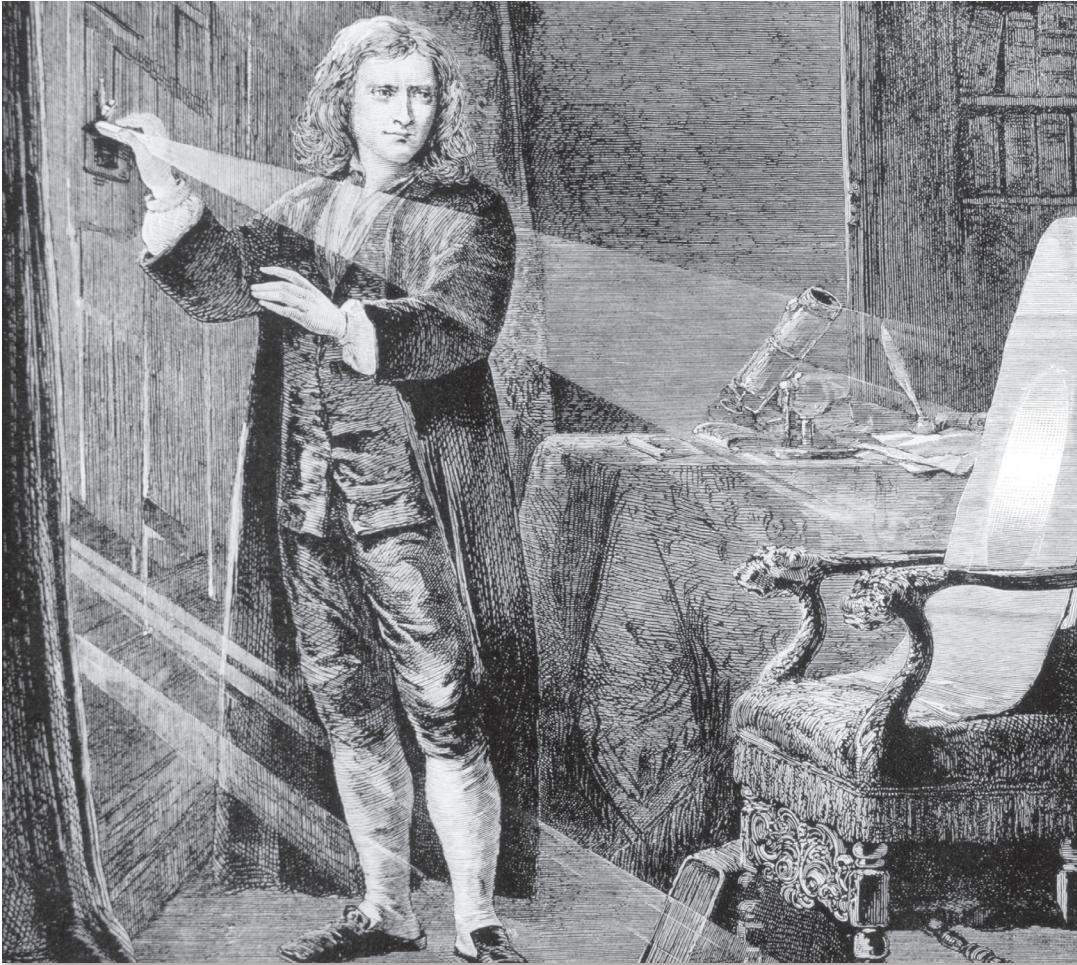
Rasyonalizm, insan aklının her türlü rehberliği yapacak güçte olduğunu ve başka hiçbir kaynağa gerek olmadığını dile getirir. Rasyonalistlere göre akıl, işleyişini engelleyen dış faktörler olmadığı takdirde doğru düşünmeyi sağlayacak tek kaynaktır.

Buna göre rasyonalizmin aşağıdakilerden hangisini reddettiği söylenebilir?

- A) Deney ve gözlemi
B) Skolastik felsefeyi
C) İnsanı incelemeyi
D) Yeni keşiflerde bulunmayı
E) İnanç sahibi olmayı

Isaac Newton ve Bilim Devrimi

- ✓ Orta Çağ'da kilise bilimsel hayatı tekeline aldığı için Avrupa'da bin yıllık bir dönemde bilimsel gelişmeler ortaya çıkmamıştır. Bu dönemde Katolik kilisesi, Dünya'nın evrenin merkezinde olduğunu savunmuştur. Avrupa'da Rönesans'la birlikte gerçekleşen bilim devrimi sonucunda Güneş merkezli evren sistemi ön plana çıkmıştır. Bu durum, zamanla astronominin dışında diğer bilimlere de yansımıştır.
- ✓ Bu dönemin ünlü bilginlerinden olan Newton; matematik, optik ve fizik alanlarında yaptığı devrimlerle bilim devrimini zirveye taşımıştır.
- ✓ Newton, ışığın özellikleri üstünde yaptığı araştırmalarla gelişmiş bir teleskop icat etmiş ve yer çekimi kanunu üzerinde yaptığı çalışmalar sonucunda yüksek matematiğin temeli olan kalkülüs formülünü bulmuştur. Ayrıca Newton Kuantum Mekaniği, görelilik ve ışığın dalga olduğunu savunan dalga kuramının doğuşuna giden yolu açmıştır.
- ✓ Newton'ın ortaya attığı düşünceler kendisinden önce gelen Kopernik, Kepler, Galileo gibi bilim insanlarının buluşlarını da doğrulamıştır. Newton, yaptığı çalışmalarla modern bilimin kurucularından sayılmıştır.

Isaac Newton

XVII-XIX. Yüzyıllarda Avrupa Düşünürleri

Copernicus

Copernicus (1473-1543)

- ✓ Polonyalı din adamı, matematikçi ve astronom olan Copernicus, Antik ve Orta Çağ ilminin evren ile ilgili yaklaşımlarının yanlış olduğunu iddia etmiştir.
- ✓ Antik Dönem'e ait bütün eserleri okuyan Copernicus, evrenin Güneş merkezli olduğunu ve Dünya'nın döndüğünü bilimsel temellere oturtmuştur.
- ✓ Yaptığı çalışmalarla ardından gelen Kepler ve Galileo'ya öncülük etmiştir.

Thomas Moore

Thomas Moore (1478-1535)

- ✓ Yazmış olduğu *Ütopya* adlı eserinde feodal düzenle topraksızlaştırılan çiftçilerin şehirlere göç etmesiyle işsizliğin, açlığın ve çeşitli suçların baş gösterdiğini dile getirmiştir.
- ✓ Özel mülkiyetin olmadığı toplumsal bir düzen tasarlayan Moore, görüşlerini Hristiyanlık inancıyla desteklemiştir. Eşitliğe dayalı sınıfsız bir toplum düzeninin oluşması, bütün sorunların çaresidir.
- ✓ Thomas Moore'a göre yöneticiler, seçimle iş başına gelmeli ve görevlerini kötüye kullanmadıkları sürece görevde kalmalıdır. Bütün çocuklar, kurumsal eğitim almalıdır. Eğitim, parasız ve zorunlu olmalıdır. Hastalar ve düşkünler, toplum tarafından gözetilmelidir.
- ✓ Thomas Moore'un XVI. yüzyılda ortaya attığı bu düşünceler, Sanayi İnkılabı ile birlikte ortaya çıkan kadın erkek eşitliği, çalışma saatlerinin sınırlandırılması, temel eğitimin genel ve parasız olması gibi birçok gelişmeye öncülük etmiştir.

Machiavelli

Machiavelli (1469-1527)

- ✓ İtalyan şehir devletleri döneminde yaşayan Machiavelli, bu dönemin siyasi yapısından etkilenerek tek çıkar yol olarak hiçbir etik kurala bağlı olmayan ve sınırsız güce sahip olan bir devlet yapısını görmüştür.
- ✓ Amaca ulaşmak için her yolu mübah gören Machiavelli, yazmış olduğu *Hükümdar (Prens)* adlı eserinde "Hükümdar, kendini erdemli bir kişi olarak tanıtmalı ama gerektiğinde hiç de öyle davranmamalıdır. İnançlar için de aynı durum geçerlidir. Hükümdar, dine inanmıyorsa da halka karşı çok dindar görünmelidir. Hükümdar, devletler arası sorunları yalan dolanla çözemezse tek çözüm yolu savaştır." ifadelerini kullanmıştır.
- ✓ Machiavellizm olarak adlandırılan bu düşünceler Yeni Çağ ve sonrasında kurulacak birçok devletin temel prensibi olmuştur.